Published and distributed under permit (No. 761), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА
УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРҐАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXIX. ЧИСЛО 38. ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ., СЕРЕДА, 16-го ЛЮТОГО, 1921. — VOL. XXIX. No. 38. JERSEY CITY, N. J., WEDNESDAY, FEBRUARY 16, 1921. — THREE CENTS

Палата послів заявилася за побільшеннєм фльоти.

ВАШИНҐТОН, 14. лютого. — Палата послів американського конґресу пішла за волею нового президента Злучених Держав та зrодилася на побільшеннє видатків на американську фльоту, щоби зробити її рівною анґлійській. Палата послів приняла вповні пляни побільшування американської фльоти, приняті в 1916. році, і лише зменчила число моряків на фльоті зі 143.000 на 100.000. Внесеннє конґресмена Брукса з Илинойс, котре пропонувало здержати збросння аж до часу, коли відбудеться межинародна конференція в справі зброєнь, було відкинене. На будову фльоти призначено коло 95 міліонів долярів.

ОБЖАЛОВАННЄ СУДДІ В КОНҐРЕСІ.

ВАШИНҐТОН, 14. лютого. — Конґресмен Бенджемін Велті почав нині перед палатою послів обжалованнє Кенесо Кавнтин Лендиса, окружного судді з північного федерального округа стейту Илиной. Суддю обжаловано за те, що він занедбував свої судейські обовязки для другого, більше поплатного заняття, а саме заняття розємного судді при грі бейзбол, котре йому приносило 42.500 долярів річного доходу. Кромі сего обжаловують його, що він старався підкуплювати та другими неправними способами впливати на законодатні власти по ріжних стейтах, щоби вони ухвалили стейтові закони проти закладів при бейзболі.

Суддя Лендис в час війни відзначився великою строгостю супроти людий, обжалованих за переступленнє ріжних воєнних законів, як закона проти шпіонажі і т. п. Свого часу американська преса зробила йому великий розголос за те, що підчас одної розправи сказав до обжалованого, що йому дуже жаль, що закон не дозваляє йому поставити обжалованого під мур і розстріляти.

ВИЛСОН ПРОТИ ОХОРОННОГО МИТА.

ВАШИНҐТОН, 14. лютого. — Сенатор Андервуд, провідник менчости в сенаті, з'явив, що він знає напевно, що президент Вилсон завєтує закон про охоронне цло на заграничні товари.

ХОЧУТЬ ВІДОБРАТИ РОБІТНИКАМ ПРАВО СТРАЙКУ.

ОЛБАНІ, 14. лютого. — Джордж Брейді, републиканський асемблімен з Ірі, вніс нині в нюйорській леґіслятурі законопроєкт, забороняючий „неоправдані страйки та лакавти".

Сей закон відносивбися до робітників, занятих Злученими Державами, котримнебудь стейтом або якоюнебудь політичною частю Злучених Держав; дальше, до робітників, занятих в якімнебудь промислі, достарчаючім річи, конче потрібні до життя, або даючім так звану публичну службу; до робітників, котрі зробили зі своїм предприємцем умову про працю, самостійно або через орґанізацію; та до всіх тих случаїв, в котрих предметом непорозуміння межи робітниками та роботодавцями не являється справа, котра має безпосередний вплив на добробут одної або другої сторони.

ПЕРША ЖЕРТВА ТИФУ ВІД 29 ЛІТ.

НЮ ЙОРК, 14. лютого. — Др. Р. Ковпленд, комішенер здоровля в місті Ню Йорку, зарядив нові обережности проти тифусової воші в одежі та пакунках нових іміґрантів з Европи, коли вчора помер в шпитали св. Марії перший хорий на тиф. Комішенер здоровля каже, що се перший случай смерти від сеї хороби від 1892. року. Хорий мав літ 18, був уроджений в Америці і про нього ніхто не знає, деби він міг зійтися з іміґрантами. Комішенер каже, що федеральні власти дивляться байдуже на цілу справу, а іміґраційні власти переводять контролю іміґрантів дуже недбало. Тому він поставив 25 урядників, котрі мають в імени міста Ню Йорку переводити додаткову контролю над хорими, приїзджаючими до міста.

В шпитали на острові Гофмен Айленд помер один чеський іміґрант, перша жертва серед іміґрантів, хорих на тиф.

СПЛЯЧА ХОРОБА ШИРИТЬСЯ.

Як подає нюйорський департамент здоровля, за неділю і понеділок відкрито в Ню Йорку 12 нових случаїв сплячої хороби. Всі вони мають бути легкі случаї, лекші як тих 166 случаїв, про котрі донесено властям від початку сего року. В Атлентик Ситі помер на неї Липинкат, 57-літний банкир.

СТРАЙК В БЕТЛЕГЕМ ЩИПБИЛДІНҐ КОРПОРЕЙШЕН.

ЕЛИЗАБЕТ, Ню Джерзі, 14. лютого. — У відповідь на зниженне заплати робітникам о 10 процент, проголошене Бетлегем Шипбилдінґ Корпорейшен, 300 корабельних столярів та ковалів вийшло нині на страйк.

ФЕДЕРАЛЬНА ЗЕЛІЗНИЧА РАДА ПРАЦІ НЕ ДОЗВАЛЯЄ ЗЕЛІЗНИЦІ ОБНИЖАТИ ЗАПЛАТУ РОБІТНИКАМ.

ШІКАҐО, 14. лютого. — Федеральна зелізнича рада праці заборонила зелізничій компанії Ірі обнижати заплату своїм робітникам. В своїй просьбі до ради робітники обжаловували компанію, що вона хоче обнижити їх заплату з 37 і 48 центів на годину на 30 центів. Рада постановила, що компанія не має права рішати сама зниження без дозволу ради. В тій справі рада установила переслуханне на день 23. лютого.

ЗАСІДАННЄ КОМІТЕТУ ОРҐАНІЗАТОРІВ ПЕРШОГО АМЕРИКАНСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ.

Ню Йорк, 3. лютого 1921.

Присутні: Др. С. А. Сохоцький, А. Редер, о. Л. Левицький, о. В. Лотович, М. Камінський, С. Ядловський і Др. С. Демидчук.

Плян роботи:

Предсідатель, Др. С. А. Сохоцький висловлює такі засади:.

Коли нарід вибрав нас з тим довірєм, що ми будемо вести справу так як треба, то слід розділити працю поміж себе і кождий член Комітету є відвічальний за виконаннє части праці, йому приділеної.

Хто з членів Комітету покажеться нездатним до роботи, то без огляду на своє становище, мусить зрезиґнувати з членьства в Комітеті, а на його місце прийде роботящий чоловік.

Яко виконавці волі народа не сміємо толєрувати яких небудь змагань до шукання особистого інтересу межи членами Комітету.

Протоколи засідань будуть доступні для всіх членів банку. Щоби весь загал знав, як працює Комітет і в якій стадії находиться справа банку, протоколи засідань будуть оголошувані в ґазетах.

Спосіб ведення нашої праці буде чисто бизнесовий і тому які небудь партійні справи не будуть мати місця.

Сі засади приняли присутні без ніякого спротиву.

Вибір урядників і орудуванне фондами:

Голова Др. С. А. Сохоцький вказує на те, що нема ніякої потреби вибирати окремих урядників в Комітеті. Працю секретаря мусить вести адвокат, який повинен бути на кождім засіданню, щоби виминути промахів.

Орудуваннє грішми треба облекшити касієрови в той спосіб, що винайдеться якусь тростову компанію, до якої гроші мають бути посилані просто. Ся тростова компанія буде властиво касієром банкового Комітету.

По короткій дискусії рішено: запросити адвоката п. Джорджа Генделя на секретаря і припоручити п. А. Редерови винайти тростову компанію для складання гроший. Чеки і асиґнати має підписувати трох людий. Обовязки контрольорів мають сповняти: о. В. Лотович і С. Ядловський.

Рішено зцентралізувати всі гроші в однім банку.

Забезпеченнє дому:

о. Л. Левицький ставить внесеннє, щоби як найскорше забезпечити для будучого банку дім Українського Народнього Комітету. По короткій дискусії, на внесеннє Д-ра Сохоцького рішено справу відложити, аж її точно провіриться.

Правні справи.

Богато справ, які вимагають правної поради, відложено до слідуючого засідання.

Обговорено справу плачення видатків орґанізації і рішено заждати до слідуючого засідання, коли буде запрошений правний дорадник (лоєр).

Субскрипція:

Рішено, щоби отворити субскрипцію на 250-тисячний капітал сейчас і стверджено, що висота одного уділу есть 125 долярів разом з резервовим капіталом.

Дотеперішних субскрибентів мається повідомити листовно про ухвалу основательських зборів, якою підноситься уділ зі 100 долярів на 125 долярів. Лист має бути виготовлений при помочи адвоката.

Приготовляюча праця:

Ухвалено віднестися до українських ґазет з просьбою, щоби вони поміщували комунікати з банкового бюра.

Др. С. А. Сохоцький обіцяв написати від себе поклик до української суспільности, який має бути поміщений в українських ґазетах, а кромі того приняв на себе обовязок аґітації межи американськими бизнесменами, щоби вони вкладали свої гроші на чекове конто в будучім українськім банку. Обіцяв також старатися о поміч впливових Американців при заложенню банку.

Субкомітети для ведення банкової акції іменовано в слідуючих місцевостях: Філаделфія, Па. (о. М. Кінаш, Т. Грицей, Др. В. Коваль, Н. Росолович, І. Боросевич); Олифант, Па. (Юрій Хиляк); Пассайк, Н. Дж. (І. Дмоховський); Нюарк, Н. Дж. (Т. Каськів); Бейон, Н. Дж. (М. Камінський); Трентон, Н. Дж. (Павло Стадник); Елізабет, Н. Дж. (о. М. Кузів); Джерзи Сіти, Н. Дж. (С. Ядловський); Ню Гейвен, Конн. (о. О. Ковальський); Бруклин, Н. Й. (о. В. Лотович); Йонкерс, Н. Й. (о. А. Павляк); Джемейка, Н. Й. (Я Притика). Всі згадані громадяни мають занятися зорґанізованнєм комітетів, зложених з 3—5 осіб.

Члени Комітету орґанізаторів мають виготовити на слідуюче засіданнє лісту осіб по ріжних місцевостях Америки, яким можна би припоручити зорґанізованнє місцевих субкомітетів.

Перебраннє маєтку від попередного Комітету.

Голова Др. С. А. Сохоцький і М. Камінський переглянули книги дотеперішного Банкового Комітету і зробили зіставленнє рахунків. Ті рахунки провірив окремий аккавнтент, п. Росс, запрошений Др. Сохоцьким і після того Комітет орґанізаторів переймив весь маєток від дотеперішного Комітету Українського Банку.

Засіданнє замкнено о годині 8.10 вечером.

Др. С. А. Сохоцький.

ЖЕРТВИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО ГОРОЖАНСЬКОГО КОМІТЕТУ У ЛЬВОВІ.

Перше потвердженнє американських жертв зі старого краю.

Львів, дня 18. січня, 1921.

Жертви американських Українців для старого краю.

Товариство Бостонських Українців $85.00 на допомогу сиротам тернопільського і скалатського повіту. Сю суму зложили: Члени допомогового Комітету в Бостоні $40.00. Члени Товариства Бостонських Українців $19.00. Громадяни: Михайло Камінський $5.00; Микола Кисіль, Степан Заборський, Іван Зінковський і Михайло Капravій по $2.00; Петро Ґродзінський, Евстах Косій, Корнель Вишньовський, Дмитро Костецький, Іван Яцишин, Яків Яворівський, Микола Кукуруза, Андрій Яворівський, Михайло Лютик, Михайло Ничай, Теодор Веретильник, Евгенія Одинська по $1.00.

Товариство Український Червоний Хрест в Монтреал (Канада) $600: Ся сума має бути зужита в сей спосіб: $100 для голодуючого населення Гуцульщини, $100 на цілі Самаританської Секції Українського Комітету, $100 на допомогу інтернованим і арештованим, $100 на цілі Секції Правної Поради У. Г. К., $100 на допомогу воєнним сиротам і $100 для дешевої студентської харчівні.

Делеґати Допомогового Комітету на Нову Анґлію на спільній конференції зібрали на допомогу для полонених, голодуючих сиріт $155 (83.700 польських марок), а саме зложили: Петро Слюсарчук $15.00, Степан Заборський $10.50, Михайло Капravій $10.25, Корнель Вишньовський, Микола Кисіль, Петро Грузінський, Василь Маслянка, Ів. Каменецький і Павло Пелех по $10.00, Петро Боднар, Теодор Маґаляс, Евстах Косій, Володимир Попович, Микола Давискиба, Кость Согар, Василь Мойсюк, Андрій Кравець, Василь Кострa, Ілія Романишин і А. Борис по $5.00; Василь Мельничук $3.00. М. Яцишин і Н. Вецаль по $2.00, Микола Мардоревич $1.00.

О. Володимир Лотович, як збірку від українсько-католицьких церков в Бруклині 40 долярів (21.000 мп.) на українські сироти в старому краю.

Д. Юліян Бачинський в Вашінґтоні $500 (270.000 мп.) для Університетської Комісії У.Г.К.

Всеукраїнський Окружний Комітет в Шікаґо 50.000 мп., для убогих сиріт по українських убитих жовнірах.

О. Володимир Козоріс $60.00 (32.400 мп.) для голодуючих вдів і сиріт в Галичині.

Братство св. Йосафата, відділ 5 „Провидіння", стоваришення українських греко-католицьких братств, $100.00 (60.000 мп.) на цілі У. Г. К.

Д. Петро Кирилюк від Комітету у Филаделфії 280.00 долярів (151.200 мп.), в тім 86 дол. як решта з „Українського Дня", а проче як складка на зборах товариства в справі несення помочі рідному краєви.

Братство св. Степана, 921 N. Campeel Ave., Chicago, Ill. 18.000 мп.

„Українська Січ", 49 Ave., Cicero, Ill., 15.000 мп.

Всім жертводавцям, які зложили свою лепту на поміч старому краєви, як рівнож усім товариствам і поодиноким громадянам, які занялися орґанізуваннєм збірок, складаємо найщирійшу подяку і запевнюємо, що жертви будуть зужиті на цілі означені жертводавцями. Просимо о дальшу поміч, бо потреби населення старого краю є дуже великі, а матеріяльні засоби дуже малі.

Всіх жертводавців, які не одержали від нас писменних подяк і яких грошеві посилки не були оголошені в наших часописах, просимо донести нам, коли, якою дорогою (через які банки), які квоти і на чию адресу вислали, щоби ми їх реклямували.

Всякі жертви просимо висилати не чеками виставленими в польських марках, а доляровими чеками, тому, що в старому краї є курс доляра далеко кориснійший. Найліпше купувати долярові чеки (драфти) у великих канадійських чи американських банках.

Чеки мають бути виставлені на імя (Order of) Земельного Банку Гіпотечного у Львові, а платні в великих банках і то в американських долярах у великих нюйорських банках, прим.: American Express Company, New York, або в фунтах стерлінґів в якому великому і солідному банку в Лондоні, прим. Bank of Montreal, The Canadian Bank of Commerce.

Український Горож. Комітет:
Д-р Степан Федак, предс.,
Володимир Целевич, секр.

ТУРКИ ХОТЯТЬ ЛЕКШИХ УМОВ МИРОВОГО ДОГОВОРУ.

ЦАРГОРОД (Константинополь) столиця Туреччини, 14. лютого. — Турки заявляють, що конференції в справі Близького Сходу, яка має відбутись в Лондоні, будуть домаґатись зміни мирового договору і лекших умов для Туреччини.

ВИКРИТО КОМУНІСТИЧНУ ЗМОВУ У ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ, 14. лютого. — Тутешні власти викрили змову комуністів на скиненне буржуазних правительств в Еспанії, Італії і Франції, яке мало статись 1. мая с. р.

Поліція мала арештувати двох послів, котрим закидається співучасть в змові.

Совети поорґанізовано по цілій Франції, які були готові переняти зелізниці, банки, перевозові засоби і всі горожанські установи.

Змова, як показується, була приготована без співучасти Кашена, лідера французьких комуністів.

Арештовано редактора ґазети „Ль'Іманіте" і Дінуа, котрий одержав з Берліна чек на 20.000 франків.

Українські соціялісти у Львові проти польських переслідувань.

ОТВЕРТИЙ ЛИСТ ГОЛОВНОЇ РАДИ УКРАЇНСЬКОЇ СОЦІЯЛДЕМОКРАТИЧНОЇ ПАРТІЇ ДО ПОЛЬСЬКОГО ДЕЛЕҐАТА „ДЛЯ ГАЛИЧИНИ", ҐАЛЕЦЬКОГО.

ЛЬВІВ, 26. січня. — Головна Рада української соціял-демократичної партії Галичини вислала дня 23. січня с. р. слідуючий отвертий лист до ґенерального делеґата Ґалецького:

Пане Делеґате!

Дня 6. с. м. арештували військові власти нашого партійного секретаря тов. Івана Квасницю, задержуючи його через цілий день без переслухання на військовій станиці II. відділу ДОҐ. при Валовій улиці.

Щойно слідуючого дня то є 7. січня переслухав його військовий орґан, почім ще тогосамого дня вивезено тов. Квасницю під військовою ескортою до Варшави і поміщено там в тюрмі на цитаделі, де остає він донині.

Пане Делеґате! У всіх цивілізованих державах істнує основний закон, забезпечуючий горожанинови особисту свободу, яку може обмежити тільки покликаний до сього суд.

Коли наш товариш допустився якогось каригідного вчинку, що виключаємо уже з гори, то має він яко цивільний горожанин бути потягнений до відвічальности компетентним цивільним судом в місцевости свого постійного побуту, а не як дезертир переслідуваний і депортований військовими властями. Товариш Квасниця не є жовніром і військовість не повинна обмежувати його особистої свободи.

Коли наша партія посередством своїх делеґатів звернула Вашу увагу на той нечуваний випадок, Ви обіцяли, що Квасницю видадуть цивільному судови.

Мимо того, що від часу того приречення проминуло більше двох тижнів, не зроблено зовсім нічого в тому напрямі і Ваше приреченнє осталось єдино словом без діла.

Отсим звертаємося ще раз на тій дорозі до Вас з домаганнем безпроволочного усунення посторонніх впливів непокликаних чинників і привернення нашому товаришеви безправно вкороченої свободи".

Російські установчі збори в Парижі за відбудовою Росії із середини.

БАХМЕТЄВ ВЕРТАЄТЬСЯ ДО АМЕРИКИ І КАЖЕ, ЩО ВСІ РОСІЙСЬКІ ПАРТІЇ ГОДЯТЬСЯ НА СПІЛЬНУ АКЦІЮ ПРОТИ БОЛЬШЕВИКІВ.

ПАРИЖ, 14. лютого. — Борис Бахменев, російський амбасадор до Злучених Держав, котрий прибув до Парижа взяти участь в нарадах нових російських установчих зборів, зложених з усіх російських елементів, що противляться большевизмови, скінчив свою роботу і завтра вибирається до Вашинґтону. Він поїде кораблем Аквітанія.

Вибираючись в дорогу, сказав Бахметєв, що його метою була участь в конституційних зборах і зносини із союзом земств і міських рад Росії. Також хотів він пізнати, як російські партії ставляться до російської політики правительства Злучених Держав.

Про відносини в советській Росії, казав Бахметєв, дізнався від учасників нарад установчих зборів в Парижі, що там зростає невдоволеннє народу проти большевиків. В деяких околицях є безвпинні селянські повстання, особливо на Україні, на полудневo-східних степах і в околиці Вологди.

Робітники в Росії також зачинають вже боротьбу проти большевиків. Промисл і продукція в Росії знищені. Богато зелізниць вже цілком не ходить.

Спасенне Росії, казав він далі, прийде із середини Росії.

Вкінці заявив, що прийшло до поєднання серед російських демократичних партій в справі відбудови Росії, та що всі вони годяться з російською політикою правительства Злучених Держав.

ҐЕНЕРАЛ СМУТС БУДЕ НА ДРУГОМУ ЗБОРІ ЛІҐИ НАРОДІВ.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 14. лютого. — Ґенерал Джан Крістіян Смутс, премієр Спілки Полудневої Африки, як тут сподіваються, буде на слідуючому зборі Ліґи Народів, який зачнеться у вересні сього року в палаті Ліґи в Женеві.

Ґенерал Смутс, головний борець за Ліґу Народів, ще минулої осени хотів бути на зборі Ліґи Народів в падолисті і грудні, але не міг бути ізза виборів в Південній Африці. Тепер він осягнув велику побіду у виборах і на другу осінь готовиться на збір Ліґи Народів, де буде заступати британську кольонію Південно-африканську Спілку.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and Holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorised July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES.		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75
By mail, Prepaid		Почтою, оплачено	

... 10 центів

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Телефон Адмінїстрації і Редакції — 498 Montgomery.
Телефон гол. канцеляріі Укр. Народного Союза — 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

Передплату найліпше висилати на почтовий або експресовий моні-ордер, який належить залучити до листа, оставляючи собі відтинок як посвідку. Такого листа не треба реджіструвати а вистарчить 2-центова марка. Пересилаючи паперові гроші, треба конечно такий лист зареджіструвати. Пересилаючи почтові марки замісць грошей, треба їх добре обвинути в папір, щоби у горячі дні не злїпились в дорозі.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order а не банкнотами. При виміні числять 15 центів від кождого канадійського паперового доляра.
Всі листи адресувати:
"SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ!

ОРҐАНІЗУЙТЕСЬ ДЛЯ НЕСЕННЯ ПОМОЧІ СТАРОМУ КРАЄВИ! ВІДСИЛАЙТЕ ЗБІРКИ СЕЙЧАС, І РАТУЙТЕ ГОЛОДНИХ, ХОРИХ, ВДІВ І СИРІТ!

ПОДАВАЙТЕ ДО ВІДОМА ЧЕРЕЗ ГАЗЕТИ, ЩО ВАША ГРОМАДА ЗРОБИЛА ДЛЯ РАНТУНКУ РІДНОГО КРАЮ!

Уряд і робітнича партія.

В Злучених Державах на 105 міліонів населення є яких 4 до 5 міліонів безробітних. В Англії, котра має населення два рази менче, є коло одного міліона безробітних. Значить Англія має розмірно більше безробітних як Злучені Держави.

Однак мимо того в Злучених Державах просто нічого не зроблено для безробітних або для зарадження безробіттю. Один законопроект всего на всего дався чути в сенаті, законопроект невибагливий, дешевий, котрого успіх мусів бути дуже обмежений. Але який він не був, він був ліпший, як нічо. Але-ж бо і про нього слух загинув.

Зате в Анґлії справа безробіття така важна справа, як, приміром, справа Ірляндії. Там уряд немовби хотів вичерпати всі средства на зарадженнє безробіттю, і вже нема такої ради, ні розумної ні дурної, якоїб Ллойд Джордж не подав. Він вже й пробував завзивати робітників до еміґрації до анґлійських кольоній, він вже завзивав капіталістів удержувати рух в своїх фабриках хоч частину повного часу робочого, де се можливо. Він взивав міські уряди давати роботу безробітним. Він пропонував навіть робітничим юніям будівельного промислу, що уряд заплатить їм по пять фунтів штерлінґів за кождого бувшого жовніра, якого вони вивчуть яко-гонебудь будівляного ремесла. Він пропонував розширити обезпеченнє робітників проти безробіття на кілька міліонів робітників, досі не обезпечених.

Звідки-ж така дбайливість уряду? Чи тому, що правительство Ллойда Джорджа любить робітників? Ні, не тому, а тому що в Анґлії існує могуча робітнича партія, котра не дає урядови заспати. Само її існованнє вистарчає, щоби уряд робив щось для робітників. В Злучених Державах такої сильної партії як британська робітнича партія нема і тому тут не робиться нічого для зарадження безробіттю, хоч безробіттє в Америці чи не два рази більше як безробіттє в Анґлії.

ДО ХВАЛЬНИХ УРЯДІВ БРАТСТВ, ТОВАРИСТВ І СЕСТРИЦТВ У. Н. СОЮЗА.

З нагоди відбувшоїся конвенції У. Н. Союза головна екзекутива ухвалила, щоби в місяцях грудни 1920 р., січню і лютім 1921 р. принимати нових членів до У. Н. Союза за 50 центів вступного.

На відбувшийся конвенції нарід свідомо сказав свою волю. Нарід переконався, що господарка в У. Н. Союзі є уміла та члени тоїж орґанізації мають повну ґарантію свого обезпечення.

З днем 1. січня 1921 р. входить в життє ухвала, силою котрої кождий член в разі каліцтва дістане відповідну запомогу аж до суми $300 без нарушення його посмертного.

Для добра нашої найстаршої і найбільшої української народної орґанізації просимо доложити всіх сил, аби приєднати до неї як найбільше число членів.

Де ще нема відділу У. Н. Союза, там шість свідомих і щирих Українців можуть заложити такий відділ.

Кождий член дістане прегарну грамоту, котра буде оздобою його хати, а крім того відзнаку, статут і платничу книжочку, та буде користати зі всіх прав і привілеїв У. Н. Союза.

Всі близші інформації дістане кождий в головній канцелярії У. Н. Союза:

UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION,
BOX 76, JERSEY CITY, N. J.

ЗА ЕКЗЕКУТИВНИЙ КОМІТЕТ:
С. Ядловський, гол. предс.
І. Каштанюк, гол. секр. рек.
Р. Слободян, гол. секр. фінанс.
В. Левчик, гол. касієр.
А. Савка, завідатель „Свободи"

СТАНЬТЕ ЦІЛОРІЧНИМ ПЕРЕДПЛАТНИКОМ „СВОБОДИ"!

Станьте цілорічним передплатником самі і другим радьте. Чим більше підіпрете „Свободу", тим ліпшою її зробите, а не для кого іншого тілько для себе самого і для всього загалу.

Нехай не буде писменного Українця в Злучених Державах, Канаді і Бразилії, котрий не був би передплатником „Свободи"!

Кождий Українець прецінь варта бути своїм власним, самостійним передплатником своєї газети, а не стояти в чужу ласку і читати позичену газету, або чужу, або жадної, як часом годі позичити або купити.

Чого маєте собі жалувати? Досить, що Вам другі жалують. Зараз нині вкладьте передплату і пішліть за себе до „Свободи"!

УКРАЇНСЬКИЙ ПІЄМОНТ.

(Надіслана стаття).

Минуле століттє було століттєм утворення національних держав в полудневій і середущій Европі. Повстали нові національні держави: німецька, італійська, грецька, сербська, румунська, болгарська і мадярська — та зродився цілий ряд нових національних рухів, яких цілию стало збудувати власну національну державу (Чехи, Поляки, Українці, Литовці, Лотиші, Ести, Вірмени і т. д.). Доки не повстали згадані національні держави, то сі краї (Німеччина, Італія, Греція і т. д.) або були поділені на чимало окремих королівств і князівств, що сварились і воювали поміж собою та були безсильні проти чужих завоєвників — або підлягали чужим державам. Ось-так Німеччина розпадалась на 150 самостійних держав і державок, якими переважно командирував цісар французів, Наполеон. Італія складалась щось з 20 ріжних частий; деякі з них були самостійними королівствами, князівствами чи міщанськими републиками, а деякі підлягали чужим державам (Австрії, Франції то що). Греція, Сербія, Болгарія, Румунія були провінціями Туреччини; Угорщина провінцією Австрії. Якже в першій половині 19-ого століття повіяло по Европі (за прикладом французької революції, що тревала від 1779 до 1801) демократичним духом, тоді всі народи зрозуміли, що „не ніс для табаки, але табака для носа". Не народи є для держав і володарів, але навпаки: держави і володарі є для народів. З демократизму зродився отже націоналізм — то є змаганнє кождого народу мати свою власну демократичну державу і зажити власним народним життєм. Зачалась „відродженнє націй", зразу лише в письменстві, пресі, пропаґанді, а дальше в оружних революціях і борбах за волю і зєдиненнє нації.

В тих борбах і повстаннях національних не все відразу вдавалось народам осягнути їх ціль: независиму і соборну національну державу. Було богато повстань невдачних, що скінчились нещасливо задавленнєм їх ворогами-гнобителями у потоках крови народу. Серби, Греки, Мадяре, Поляки, Вірмени, Італіяни і т. д. зривались нераз і не два, а кінчилась страшною різнею народа ворогами-гнобителями: Австрійцями, Турками чи Москалями. Але чим дальше, то сі рухи росли, діставали часом поміч зза границі від якої держави (що ворогували з тею, проти якої ішло повстаннє) і вкінци добивались свого. Ось так Греки діставали поміч (головно політичну та грошеву) від Анґлії, Болгари від Росії, Серби то від Австрії то від Росії, Вірмени то від Анґлії то від Росії, Італіяни від Франції і т. д. І не все відразу народи добивались повного здійснення свого ідеалу. Ось так Греки, Серби, Болгари, Італіяни зразу добились волі лиш на малих кусниках своєї землі. Але небавом, скріпивши там свої сили і маючи в сих малих національних державах підставу до дальшої борби, зачали вони борбу і за визволенне решти своїх земель спід чужого ярма та за зєдиненнє їх в одній, соборній національній державі.

Тревала та борба в деяких народів висше сотні літ (у Греків, Сербів і Поляків), в инших по кількадесять літ, а в ще инших (Вірмени, Болгари) і до сегодня не скінчилась. Ось такий великий і культурний нарід як Німці до сегодня не злучені в одній державі, але розділен між пять держав: Німеччину, Австрію, Швайцарію, Люксембурґ та Чехо-Словаччину. Отся розлука Німців по части добровільна, а по части проти волі народу. Швайцарські Німці (а так само значна часть Австрійців) добровільно не лучаться з Німеччиною, бо кажуть, що їм в їх окремих державах краще жити, ніж би було в злуці з Німеччиною. А знов ті Німці, що в Чехо-Словаччині, то на силу там прилучені договором в Версалю з 1919 року і хотілиби прилучитись до одної з німецьких держав — або до Німеччини або до Австрії.

Найбільше звісним і замітним приміром борби народа за соборну національну державу є Італія, а то тому, бо одно, що то великий і культурний нарід, а друге вони вели сю борбу найбільше свідомо і пляново. Тому і найскорше скінчили її та всі Італіяне злучені тепер в соборній Італії. Не так було тому 50 літ. Тоді в Ломбардії панували Австрійці, в Неаполю французько-еспанські Бурбони, в Римі був володарем папа і т. д. Італійські патріоти, як Мацціні і Ґарібальді, блукали на вигнанню або сиділи по тюрмах. Але знайшлася одна закутина Італії, звідки думки визволу і злуки Італії в соборну національну державу не лише словом, але і реальною, оружною силою поширилась і побідила. Сею закутиною була північно-західна, гориста часть Італії — так званий Піємонт. Там плекався італійський дух та звідтам розливався по всій Італії; там орґанізувалась італійська армія, що потім помогла визволити всю Італію; там орґанізувалась італійська державна машина, що потім обгорнула цілу Італію. Піємонт став заборолом Італії. Правительство Піємонту спішило на поміч всім Італіянам, чи то політично чи оружно чи грошево чи вкінци даючи захист утікачам-повстанцям. Звідтам зачав Ґарібальді славну виправу до Сицилії, котра була початком злуки всеї Італії. Піємонтське правительство поперло його, зразу потайки, грошима, амуніцією, то що — а дальше явно: дипльоматичною дорогою і правильним військом. За кілька літ Італія була свобідна і зєдинена.

І ми, Українці, маємо свій Піємонт. Се також країна під горами, найбіднійша з усіх укр. земель. Але за то дух в ній найсильнійший, свідомість найбільша. **Український Піємонт — се наша Галичина.** Коли велика, висше 30-міліонова Україна аж до початків нашого століття спала — здавалось — мертвецьким сном під кригою московського царату, то мала Галичина ще 1848. року прокинулась до політичного життя, а по році 1900 була вже політично свідомим краєм. Що більше: Галичина свідомо була Піємонтом для України! В Галичині — а не на великій Україні — перший раз, ще 1885 року, проголошено клич: **вольна, независима, єдина і неподільна Україна від Сяну по Кубань.** Треба було аж 15 літ, щоби й над Дніпром знайшлися гурти, що проголосили сей клич і там. Але яку тяжку борбу вони там мали за сей клич таки з своїми людьми, Українцями! Старе поколінне свідомійших Українців (т. зв. „українофіли" то є „українолюбці") боялись сего клича, кажучи, що Москва знищить за для него до решти хочби найневиннійший прояв української культури, мови, театру то-що. А молодші, укр. соціялісти, (досі ще дуже „зелені"), наликались з російської літератури хитрої думки, буцімто всяке національне змаганнє є „буржуазний шовінізм" та засліплені, самі виступали завзято проти клича самостійної України. Прямо не хочеться вірити, що так було. А одначе се правда! Такі люде як Грушевський, Винниченко, Петлюра, Мартос і т. д. що **сегодня всі обстоюють ідею укр. держави** (одні демократичні, другі радянської, треті соціялістичної — але всі самостійної!) — казали 1900. року, що жаданнє укр. держави се „ретроградність" і „шовінізм", та що треба лише жадати „автономії области" в межах великої Росії. Наче недосвідчені діти вони казали: „Як прийде революція в Росії, то настане загальна любов, воля, братерство і рівність всіх людий і народів і тоді і Україна буде вільна і для того шкода тратити час на борбу за укр. державу, а навіть шкідливо кликати нарід до такої борби, бо се значить вчити нарід „шовінізму". Сегодня вони всі бачуть, що вони помилялись, але трохи за пізно. Вони через 20 літ вчили нарід лише соціяльної (клясової) борби, а не згадували йому про потребу національного руху і національної держави — між тим, як **треба було вчити і одного і другого.** Бож неволя України була подвійна: соціяльна і національна — між тим, як неволя Московщини була лише соціяльна. Національно Московщина не лише що була свобідна, але ще й гнобила інші народи та жила їх соками. Соціялістична проповідь про „національний шовінізм" добра була би для Москалів і Поляків, які гнобили других, але не для Українців, що самі були найтяжше гноблені з усіх народів Росії і Европи. А тимчасом, якраз московські і польські соціялісти були рівночасно горячі російські чи польські патріоти. А наївні, нерозвинені Українці самі гасили духа нації, приймаючи сліпо хитру науку від своїх гнобителів. І сегодня маємо подібне явище, хоч в значно менших розмірах. Є такі дурні, нерозвиті і сліпі мозки серед Українців ще й тепер, що то думають так: „Нам не треба самостійної України! прийде світова комуна, братерство і рівність усіх, а тоді всім буде справедливість!"

Як тяжко помилялись згадані укр. соціялісти на великій Україні, виявилось в цілій наготі тоді, як настала революція 1917 року. Москалі мали свою сильну державу і тому тільки змінили в ній внутрішний лад: скинули царя, завели републику, а потім ще й „совєти" („комуну" завели хиба лише в містах, по фабриках і банках, з яких тепер одна руїна, а на селах то хлопи дручками гонять кождого жидка, що хотів би накидати їм „спільність" землі і жінок!). Натомісць на Україні — хоч не хоч — а показалось, що треба таки не лише змінити лад (заводячи републику і даючи народови землю), але треба й будувати свою власну українську державу. Не самі Українці прийшли до сего розуму, але **навчили їх сего шовінізм, імперіялізм і захланність московських революціонерів** — зразу соціялістів, а потім комуністів. Москалі звалили в себе царську кліку і самі взяли у себе власть у руки, але на Вкраїні то не хотіли допустити місцевого народу до голосу, лиш насилали правителів з Москви — Керенський генерала Москаля Оберучева, а Ленін і Троцький румунського жида Раковського. Винниченко, Грушевський, Петлюра і вся Центральна Рада з 1917 року хотіли жити в „згоді і братерстві" з Москвою та остати з нею в тісній федерації. Але Керенський крикнув: „юди-хахли! малчать і паслушать! лише Москва має вам до розказу! ніякої федерації! є лише неділима Росія!" — А опісля большевики заспівали такої самої, лиш більше хитро, бо бачили, що їх рецепта не до шмиги Україні, що нарід зачинає прозрівати і що він бунтуєсь. Вони ніби „признали" окрему радянську Україну, а рівночасно взяли її так в московський налигач, що з теї „України" ні сліду не остало, лиш є назад „одна неділима" Росія, як була за царату.

Виявилось, що „братерство" є тільки в снах недосвідчених студентів та наївних як діти Українців, але **в реальнім життю оден народ другому народови є вовком** і є лише борба та сила. І виявилось, який то гріх проти власного народу поповнили ті, котрі голосили від 1900 року аж до самої революції (1917), що народови не треба націоналізму і власної держави. Освідомлений (і то лише трохи!) соціяльно **нарід на великій Україні зробив лише половину революції:** скинув царя і панів. Але, бувши національно несвідомим, не вмів скінчити розумно сеї революції, **не вмів завершити її збудованнєм власної держави.** Тих, що вже по вибуху революції (потім, як Московські „браття" показали свою вовчу натуру!) зрозуміли потребу власної укр. держави, було на великій Україні за мало, щоби видержати тягар борби. І вони упали під сим тягарем. А народ, котрого національне освідомленнє в імя „інтернаціонального братерства" (аякже!) занедбано, не зрозумів зразу ні трохи, о що йде. Він вигнав панів і думав, що то вже все зроблене. А як його закликали боронити Україну, то він волів слухати тих, що казали: „сиди дома! дурний би ти був іти на війну за Україну, аби другі були укр. міністрами! нам не треба міністрів! ми „браття" з московським пролетаріятом і битись з ним не треба!" — Сеж було властиво то саме, що перед тим самі укр. соціялісти проповідували тому самому народови про „братерство" всіх „робочих" і про те, який то „шовінізм" боротись за власну державу. Скінчилось на тім, що прозрівші герої згинули за велику ідею вольної України, а маси аж за пізно починають розуміти, що **та „Україна" то їх власна справа:** справа робучих мас на Вкраїні, та що без власної держави вони останусь знов рабами, хоч вже не царя, але рабами цілого московського народу і його правителів.

Та є одна часть укр. землі, де ввесь нарід розуміє якслід значіннє і вартість власної держави та де ввесь нарід готов на смерть за власну державу. Се наш Піємонт — наша Галичина! Се та земля великих Героїв і мучеників національно-державної ідеї! Се та земля, що дала 150.000 героїв спід Львова і Добросина, спід Любіня і Хирова, спід Бережан і Чорткова, спід Києва і Одеси! — Се та земля, що дала чверть міліона невольників у Домбях, Вадовичах, Пикуловичах, Берестях, Калішах, Тухолях і по всіх инших тюрмах цілої Польщі. Се та земля неугнутих національних характерів, що куриться безнастанку димами палених сіл, що червониться день в день кровю мордованих селян, що сичить плачем насилованих жінок, а вперто повторює: „а таки будем свобідні!" — Се наш Піємонт! Сини і доньки його рознесли українську національну думку по великій Україні, Кубані, Турестані, Сибірі, Зеленім Клині! Царат поволік їх як невольників в найдальші закутини величезної імперії. А вони — як колись Ізраїль розметений Асуром і Вавилоном по світу — понесли іскри національної віри, віри в Україну, по всім усюдам і запалили вогнища укр. націоналізму від Карпат по Корею.

Сему Піємонтови України суджено відограти свою ролю до самого кінця, до останньої букви. Галичина має всі дані бути сейчас модерною, упорядкованою, національною державою. Доля її саме важиться у антанти. Є всякі дані, котрі вказують, що Галичина небавом стане вільна — стане „Швайцарією" східної Европи. Тоді зачнеся її велика роля для України. Галичина буде дословно тим для України, чим був Піємонт для Італії: забором національно-державної ідеї, кадрою борців за неї, жерелом помочі, підставою борби. **З Галичини вийшла ідея самостійної соборної України. З Галичини треба почати її здійснене!**

КАБІНЕТ БРІЯНА У ФРАНЦІЇ.

(Від власного кореспондента).

Франція є парляментарна република. Се значить, що державну власть виконує у Франції парлямент. **Законодатну** власть виконує французький парлямент так само, як кождий инший, себто ухвалюючи закони. Одначе в Франції також **виконуюча** власть лежить в руках парляменту. Парлямент вибирав президента републики і парлямент рішає про склад ради міністрів, яка мусить опиратися на парляментарну більшість і мусить уступити з хвилею, коли втратить довірє парляментарної більшости.

Сим власне републиканський лад Франції ріжниться від републиканського ладу Злучених Держав, де президент і його міністри від парляменту зовсім незалежні.

Щоб виконуюча власть в парляментарній републиці знаходилася довший час в одних руках, а не переходила з рук до рук, на се треба, щоби в парляменті була чисельно сильна і внутрішно одноцільна більшість, на яку рада міністрів могла би опертися.

Так є в **Анґлії, яка є парляментарною монархією.** В анґлійськім парляменті кожді вибори дають таку сильну більшість, що на ній опирається кабінет звичайно аж до нових виборів.

У **Франції** є инакше. Французький парлямент розпадається на таке число менших ґруп, що кожде правительство мусить опиратися на більшій скількости тих ґруп, які разом творять парляментарну більшість. Одначе така більшість не є певна. Зложена сьогодня, вона може наслідком непорозумінь між окремими ґрупами завтра розлеґітися. Тому в Франції на протязі одного парляментарного періоду рада міністрів більше разів зміняється.

Останні вибори до французького парляменту, які відбулися при кінці 1919 р., дали власть кабінетови Мільрана. Коли-ж сього року Мільрана вибрано президентом републики, президентом кабінету став його політичний приятель Лейґ, задержуючи кабінет майже в незміненім складі. Та не минуло й пів року і Лейґ дістав у палаті послів величезною більшістю голосів заяву недовіря, наслідком чого уступив.

Місію утворення кабінету одержав від президента републики Мільрана президент палати послів Пере. Предкладаючи Мільранови спис кандидатів на міністрів, Пере предложив, як кандидата на міністра заграничних справ, бувшого президента републики Пуанкаре, Одначе Мільран на се не згодився, а тоді Пере зрікса місії утворення кабінету.

Тепер Мільран поручив місію утворення кабінету **Бріянови.** Ся місія Бріянови повелася і він уже представив сього тижня свій кабінет палаті послів.

До кабінету Бріяна привязують надії, що він принесе зміни як у внутрішній так і в заграничній політиці Франції.

Бріян, який сам обняв теку міністра заграничних справ, був колись соціялістом дуже крайніх поглядів, пропаґував ідею загального страйку як способу переведення соціяльної революції. Від того часу він дуже значно пішов „на право", так, що треба вважати його політиком буржуазної марки. Одначе він задержав у своїм політичним світогляді добрі традиції французького буржуазного демократизму: поступовість, антиклерикалізм, розуміння потреби соціяльних реформ.

З окрема треба звернути увагу на обставини, в яких Бріян приходить до власти, а саме на те, що Мільран не згодився, щоб міністром заграничних справ став Пуанкаре і тому покликав Бріяна.

Пуанкаре, від коли уступив з елізейської палати (тут живуть президенти републики), веде дуже енерґічно політику, яку треба назвати імперіялістично-реакційною. Він є за як найстрогійшою екзекуцією Версайського мира супроти Німеччини і з сього приводу дуже часто виступає проти політики Анґлії, яка супроти Німеччини заступає більш уміркованну лінію. Факт, що Мільран не згодився на кандидатуру Пуанкаре, пояснюють тим, що Мільран не хоче погіршення анґлійсько-французьких відносин.

За те з факту, що президент ради міністрів і міністром заграничних справ став Бріян, виводять, що заграничная політика Франції піде більше по лінії Анґлії, отже в першій мірі по лінії уміркованости супроти Німеччини.

На скільки всі сі комбінації оправдані, покажуть політичні факти. Та при тім усім не треба забувати, що змінився **тілько кабінет,** а не змінився парлямент, який загалом має реакційну марку. І кождої хвилі може статися, що Бріян може не мати за собою більшости і мусіти-ме уступити. Отже політика Бріяна мусить числитися з настроями французького парляменту.

На окрему увагу заслугує відношеннє Бріяна до української справи. Та про се в окремій статті.

Др. Михайло Лозинський.

Відень, 10. січня 1921.

ЗІ СОВЄТСЬКОЇ ГОСПОДАРКИ І ПРАВЛІННЯ.

Рільництво в 1920 році.

Большевицька ґазета „Економіческая Жизнь" містить звіт про промисловий розвій Росії за третий рік існовання большевицького правительства. Звіт сей, котрого автором являється Риков, один з провідників Висшої Ради Народнього Господарства, був предложений 7-му Всеросійському Зїздови Советів, що відбувся в місяцю грудни 1920 року.

Хоч автор на загал вихвалює піднесенне промислу в совєтській Росії, та однак і він мусить признати, що в сільськім господарстві не все іде як слід.

Так, приміром, засівна площина льну виносила в 1919 році 530.000 десятин, а в 1920 році зменчилася на 300.000 десятин.

Скількість волокна, зібраного в 1919 році, виносила 5.437.-0000 пудів, а в році 1920 лише 2,054.000 пудів.

Засів бавовни зменчився з 600.000 десятин в довоєнні часи на 100.000 десятин в 1920 році, а збір бавовни упав зі 15 міліонів пудів на 1½ міліон пудів.

Число овець, котре виносило в 1919 році 71 міліон голов, зменчилося в 1920 році на 47 міліонів голов, а сподіються, що в 1921 році воно зменчиться на 40 міліонів

Сі висліди советського режіму замітнійші з двох головно зглядів.

По перше, тому що як показують ріжні декрети, розпорядження, прикази, і закони, видавані ріжними советськими властями, советське правительство ріжними способами старалося збільшити площу засіяну, льном та бавовною, котрих вся Росія сильно потребує. — Якіб не були причини, — чи винувата тут політика советського уряду робити усе приказом, примусом, кнутом та штиком, чи винуваті тут другі причини, — досить що подані урядово цифри показують занепад важних галузий рільництва за послідний рік большевицького режіму.

Друга обставина, котра видається в очи, се зріст краю, що опинився під панованнєм московських советів за послідний рік. Правда, що московські совети проголосили обєднаннє України з Московщиною лише недавно, аж в 1921 році, однак на ділі Україна була правлена з Москви зараз по здобуттю української території московськими війсками. Тому і цифри тут подані виключають вже територію України. Мимо сього 1920 рік в господарстві советів на селі представляється ще гірше як рік 1919.

Советська конституція та селяни.

Комуністи голосять всюди з гордостю, що їх правительство повалило буржуазію та завело на місце її панування уряд селян та робітників. Однак коли придивитися советській конституції, то з неї виходить таке, що конституція має передовсім зведеннє на нінащо голосу селян.

Російські селяни становлять таку велику часть населення краю, що при звичайній виборчій системі, вони дісталиб рішаючий вплив в правительстві. Уважаючи таку перевагу селянського впливу своєю смертю, большевики подбали за те, щоби унеможливити поважнійший вплив селян на російські законодатні та адміністраційні тіла. Зроблено се передовсім при помочи способу, якого уживає шляхта і буржуазія по мало розвинених краях, коли вони хочуть увільнитися від впливу селян та робітників: даючи селянам пять разів менче представителів в советах як міським робітникам.

Як відомо, советський уряд є так зложений, що він виглядає як союз советів: у споді велике число советських виборців, над ними вибрані советські представителі, ще висше ще менчі та ще вузші советські власти. Все те немовби пірамі-да, широка у споду, звужуючася до верху. Підстава сеї піраміди се місцеві совети, котрі вибирають представителів до окружних советів. Окружні совети вибирають представителів до ґуберніяльних советів, а ті до державного совету, а сей вибирає виконавчий комітет.

Виборча система до советів така: Міські робітники вибирають членів державного совету, вибираючи одного делеґата на кождих 25,000 управнених до голосовання. По селах селяни вибирають по одному представителеви на 125,000 управнених до голосовання. Значиться, один міський робітник має тільки голосу в советськім правительстві, що пятьох селян.

Ся система нагадує виборчу систему до пруського сойму, на основі котрої була зроблена виборча система до галицького сойму та виборча система до віденського парляменту, котра була повалена в 1906 році. Пруська система виборча мала на цили не допустити до голосу пруське, міське та сільське населеннє, та дати рішаючий голос в пруськім соймі пруській шляхті, пруським юнкрам. Так як сей уряд гнобив не лише своїх хлопів та робітників, але також цілі не-німецькі нації, то пруська виборча система мала також на цили зробити сей національний гнет пруських Поляків, Данців та Литовців правним.

Галицька виборча система мала на цили передовсім дати перевагу в соймі галицькій шляхті. Друга її ціль була зробити буцімто правним та законним гнет Поляків над українським народом в Галичині. Поляки ще й нині пишуть в анґлійських книжках, що Галичина повинна належати до Польщі, бо прецінь переважаюча більшість послів, вибраних населеннєм східної Галичини, се Поляки.

Галицька шляхотська курі-яльна система розділювала всіх виборців в Галичині на курії, себто кляси. І шляхтич мав кілька разів тільки голосу в правительстві, що міщанин-буржуй, а буржуй кілька разів тільки голосу, що селянин.

На подібний спосіб зроблена конституція советів. Тим, що укладали конституцію, ходило о те, щоби дати перевагу міським робітникам. Але так як робітників в Росії так мало, що хлопів буде яких вісім разів більше, приказано хлопам голосувати в одній курії, а міським робітникам в другій, і приказано, що селяни мають право вибирати одного делеґата до советів на число, пять разів більше від числа, на котре припадає один делеґат від міських робітників.

Отсе одна з причин, чому селяни не одушевляються советами.

Др. Іван Франко.

АНАРХІСТИ і КОМУНІСТИ.

(З книжечки п. з. **„Що таке поступ?"**).

Найблизші до погляду Толстого, а по троха й до погляду дарвіністів є погляди так званих **анархістів.** Почувши се слово не один може налякаєся. Анархісти в наших часах мають погану славу: вони кидають бомби, мордують коронованi голови і загалом подабають більше на божевільних, ніж на людий, що поважно думають про хиби теперішних порядків і про способи як би їм зарадити. Але те треба думати що всі анархісти ходять з бомбами та думають про вбійства і що все воно так було. До анархістів належали й належать деякі славні вчені, як ось славний французький ґеоґраф Елізе Реклі, що написав прегарний опис усеї землі в 33 величезних томах, а також російський учений, князь Крапоткін. Пригадаємо, що до анархістичних поглядів якийсь час прихилявся й наш славний учений Михайло Драгоманов, і се вже повинно бути для нас заохотою, щоб ми спокійно і без страху придивилися думкам тих людий. Головним основником анархістичних поглядів був французький письменник Петро Прудон, що вмер кільканадцять літ тому назад. Слова анархізм, анархіст — походять із грецьких слів архе — власть, і ана — без, отже разом: наука, яка вчить людий жити без усякої власти, так аби всі були рівні і один не мав другому до розказу. Анархісти бачуть корінь усього зла не в поділі праць, так як Толстой, а в власти, в тім, що дин чоловік старшує над другим і може його всилувати зробити те, чого йому не хочеться. Власть робить одних панами, других невільниками, стягає податки і робить не многих богачами коштом міліонів. Власть робить одних вояками, щоб убивати або держати в погрозі инших. Вона йде ще далі, втискається навіть у наші душі, при помочи школи й релігії накидає людям такі погляди, вірування та звичаї, які їй догідні, а усуває, викорінює або проклинає инші, недогідні для неї. Власть чоловіка жорстоким, немилосерним, завзятим, сліпим на нужду і глухим на плач міліонів. Вона обмежує свободу і права громад на користь повітів, свободу повітів на користь країв, свободу країв, на користь держав, а свободу і права тих держав на користь невеликої горстки вибранців, що чи то з уродження, чи з щасливого припадку дісталися на верховодне становище.

Який вихід із того лиха, про се по думці анархістів нема що довго міркувати. Скасувати власть, усяку власть між людьми і все буде добре. Легко се сказати, але як зробити? Як бачимо на прикладі наших часів, деякі тісні голови доходять із сеї думки до простого висновка: власть лежить у руках пануючих; не стане пануючих, то не стане й власти. Але така думка — цілковита дурниця і полягає на повнім незрозумінню того, що таке власть. Бо коли придивитися близше, то власть одного чоловіка над другим, се той-сам поділ праці, в якому ми бачили ядро всього поступу, тілько бачений із другого боку. В кождім господарстві, де працює робітник робить свою роботу, але мусить бути хтось один, хто дбає про цілість господарства, веде рахунки, визначує працю поодиноким робітникам. Той один може бути притім і сам робітником, працювати разом з ними: маленький поділ праці в господарстві, то й власть його маленька. Чим більше господарство, чим більший поділ праці, тим більша мусить бути власть того, хто дбає про цілість і про порядок у ній. А громада, повіт, край, держава, се великі, иноді величезні господарства, що обертають тисячами міліонів гроший, де ухибленє одного чоловіка може принести необчислимі шкоди цілости і для того й власть виконуюча мусить бути велика, дрібнійші части мусять підлягати більшим. Се діється не силою, не примусом, се в значній части виросло з довгого, тисячлітного розвою; так, як величезний дуб, що своїм тягаром давить землю, а своєю тіню приглушує дрібні ростинки коло свойого коріння, не чинить сього зі злої волі, але силою свойого росту і розвою.

Розуміється, думка тих анархістів, які міркують, що усунувши одного-другого короля чи царя, тимсамим знищать власть і доведуть до поправи людської долі, таксамо глупа та дитиняча, як коли би порізавши або спаливши мій портрет, гадав, що зарізав або спалив мене самого. Власть у державі, то не є особа її пануючого — чи то буде цісар, чи король, чи президент, — навпаки, той пануючий, символ власти, а властиво того поділу праці, того стану освіти та господарського розвою, який панує у цілій державі. Ніякими бомбами, штилетами та револьверами не зміниш цілого суспільного будинку; отже всі кроваві для анархістів, навіть лишаючи на боці їх жорстокість і нелюдяність, тим ще злі, що зовсім безпожиточні і не осягають ніякої цили. То значить, не осягають доброї цили, про яку може думає де-хто з тих убійників; зате часто вони роблять велике зло цілій суспільности, збільшуючи утиск та кривди, бож пошкодити людям усяка власть може далеко лекше, ніж помогти.

Але, як сказано, не всі анархісти зупиняються на тій дитинячій та головницькій думці про нищеннє власти при помочи динаміту або револьверів. Ті вчені люди, що бачуть корінь зла у власти, особливо, розуміється, в тій величезній власти, яку дають у руки поодиноких людий великі держави, зібрані до купи міліярди гроший, міліони привиклих до послуху урядників та узброєних вояків, — ті вчені силкуються вказати способи, як можуть люди позбутися того зла.

Розуміється, найпростійша річ була би сказати: коли великі держави шкідливі, то скасувати їх. Але таке лекше сказати, ніж зробити. При тім же ті анархісти занадто розумні люди, щоб не бачили, що великі держави обік деякої шкоди й недогоди, приносять величезні користи і являються не лише конечним наслідком, але й сильним двигачем людського поступу. І ось вони обмірковують способи, як би можна заховати для людий усі користи великих держав, а усунути їх шкідливі боки. Вони виходять від ось якого міркування.

Кожда людська особа сама для себе цілий світ, кожда в своїх очах має право жити, як їй хочеться, розвиватися як може і все, що обмежує, стіснює її — шкідливе. Але чоловік — громадський звір, він живе на світі не сам, а в родині, для громади, він мусить віддавати частину своєї свободи і свойого особистого права. Треба лише, щоб він віддав як наймень-шу частину. Отже чим меньше тих людий, для яких він мусить стіснювати себе, тим ліпше. Чим більше начальства над чоловіком, тим меньше він свобідний, хоч би жив і в найрадикальнійшій республіці; чим меньше начальства, тим більше свободи. Коли чоловіка присяде велика родина, то він тоді стається її невільником; а щож казати, коли над ним і його родиною старшує громада і власть громадська, над громадою повіт, над повітом край, над краєм держава! Коли вже мусить хтось старшувати над чоловіком і його родиною, то най тої старшини буде найменьше і най вона буде найблизша, і то в усьому рівна йому, не вічна, а тимчасова, вибирана на кийсь чася і одвічальна перед ним. Таким способом одиноким і найвисшим огнищем власти по думці анархістів повинна бути **громада,** в якій усі члени мали би рівні права і завідували би своїми справами через виборну старшину. **Автономія громади,** то головна основа ліпшого ладу і щасливійшого життя людий. Кожда громада живе собі сама для себе і дбає сама за себе і за всіх своїх членів. О скілько вона стикається з иншими громадами, має з ними спільні інтереси або якісь незгоди, о стілько входить з ними в умови або в згоду, як рівний з рівним, добровільно і без примусу, лише з огляду на спільну користь або спільну небезпеку. Таксамо вяжуться в більших справах цілі повіти з повітами краї з краями — і так повстає з низу в гору, велика держава яка держиться купи не силок примусу, війска, платних урядників, але силою спільних інтересів громад, повітів, країв, силою так званого **федералістичного устрою.**

Отсей анархістичний ідеал лежав між иншим у основі програмових нарисів Драгоманова розвинених ним у „Переднім слові до „Громади" і в брошурі „Вільна спілка". Нема що й казати, що як би всі люди були високо освіченими, добросердними, здоровими на дусі й на тілі, то такий устрій міг би бути для них добрий. Він певно й лишиться ідеалом людського громадського устрою на пізні віки і як усякий ідеал ніколи не буде вповні осягнений. Та тепер, коли маємо діло з людьми темними, здеморалізованими і в величезнім розмірі хорими тілом і духом (найбільша часть тих хорих навіть не знає про свою хоробу і видає з себе здоровісеньких а иноді такі хорі робляться проводирами народа, високими урядниками та органами власти), — такий устрій по просту неможливий, не простояв би ані одної днини, і як би яким чудом заведено його, скінчився-б величезною замішаниною і загальним безладдєм.

Що федералістичний устрій сам собою не мусить вести до добра, а навпаки може вести до великого лиха, маємо добрий приклад на старій Польщі. І там головною основою державного устрою була тзв. шляхетська вільність та рівність, і там кождий шляхтич у своїх добрах був найстаршим паном і не признавав над собою майже ніякої власти, і там повіти вязалися від часу до часу в конфедерації для осягнення своїх цілий, і там ухвала державних законів, податків та війска залежала від доброї волі репрезентантів краю, і кожда ухвала могла бути спинена голосом одного репрезентанта. А проте сей устрій допровадив не лише до повного поневолення селян, але також до упадку міст, до повного безправства між самою шляхтою і нарешті до того, що Польщу без скарбу, без війска, безвладну розірвали між себе сусідні держави. Конституція 3. мая, навіть як би була введена в життє, не була би богато помогла, бо не змінювала анархістичних основ державного устрою.

(Далі буде).

CHICAGO, ILL.

Запомоговий Комітет Борцям за Незалежність України устроює **ВЕЛИКЕ НАРОДНЕ ВІЧЕ в неділю, дня 20-го лютого 1921,** о годині 3-ій пополудни на Українській Народній гали при Ірі і Робей улиць. 37-38

Програма віча: 1. Справозданнє Комітету з дотеперішної праці і відчитаннє листів зі старого краю. 2. Промови бесідників. 3. Збірка для потерпівших братів. 4. Теперішні теми.

ЗА КОМІТЕТ:

І. Вавричук, предсідатель,
К. Січевський, касієр

КАЛЄНДАР ЛЬВІВСЬКОЇ „ПРОСВІТИ".

Львівська „Просвіта" прислала до „Свободи" кількадесять примірників календаря на 1921 рік.

Календар дуже цікавий і богатий змістом (216 сторін великої вісімки).

Ціна в Америці 1 доляр з пересилкою.

Замовлення просимо присилати на адресу:

„SVOBODA",
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

МІСЦЕВІ ОГОЛОШЕННЯ.

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ

(В сій рубриці містимо оголошення театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і без довгих покликів).

ROCHESTER, N. Y.

Бр. св. Йосафата, від. 217 У. Н. С., устроює аматорське представлення **„АРЕНДАР В КЛОПОТІ"**, комедія зі сільського життя в 4-ох актах, получене з ВЕЛИЧАВИМ БАЛЕМ в гали під ч. 412 Норт Клінтон **19-го лютого,** о годині 7-ій вечер. Вступ: 1-ий ряд 75 цнт., другий 50 цнт., третій 35 цнт.

На се представлення і баль запрошується загал Рочестерських Українців. За повне вдоволення ручить

38-39 КОМІТЕТ.

NEW YORK, N. Y.

Заходом **Тов. Вільність в Америці,** відограє Т-во Русько-Український Народний Театр **МАТИ НАЙМИЧКА,** драма в 4-ох діях І. Тогобочного, на спомин Т. Шевченка, **в неділю дня 20. лютого 1921 р.,** о годині 6.30 вечером в Народнім Домі, **217-219 East 6th St., New York.** Вступ $1.00, 75 і 50 цнт. Режісер В. Карпович. **По представленню баль.** — Дорогі Родимці! Хто би бажав стати членом тов. Вільність в Америці, нехай зголоситься на представленню. Ми радо приймаємо, вступ вільний. Опісля через 3 слідуючі місяці, лютий, марець і цвітень. Се товариство є бенефітовим; місячна вкладка 50 цнт. Член підчас недуги побирає 6 дол. тижнево, а в разі смерти $100 на похорон. Рівнож приймається в члени У. Н. Союза за половину вступного. За добру забаву ручить — КОМІТЕТ. 37-38

УКРАЇНСЬКИМ СИРОТАМ В СТАРІМ КРАЮ НА РАТУНОК.

(Допись „Свободи").

Ню Йорк, 7. лютого, 1921.

В моїй уяві все являється образ непримірного горя нашого народа — його сизифові зусиля, щоб видержати в страшній життевій боротьбі зла з добром. Зло є сильнійше, але добро богатше в безмірну терпеливість і тому вийде наконець побідно.

Воскресне свята любов та правда, а люди, котрі борються по стороні добра — заживуть щасливі!

Нарід український, пробуджений з вікового сну витворить з глубини своєї душі та серця могутню силу! А огнищами життя, сонцями народу будуть якраз ті, котрих душі та серця переповнені безмірним жалем, терпіннями тяжким сумом та спогадами перебутих великих надлюдських страдань.

Передімною лежить фотографія українських воєнних сиріт, яку щойно одержав зі старого краю (зі Львова). Якась дивна потягаюча краса на личках сих цвіток-сиріток. В них перебивається все — сум і байдужність сирітської долі, завзяттє покривджених в боротьбі з долею — та велике бажаннє жити! Чи знають вони людське життє? Ні, — не знають і нехай позістають ще в обмані; нехай радуються золотим сонцем, синім небом, звіздами, землею, вкритою лісами-лугами.

Нехай тішать їх поля широкі, вбрані пишними цвітами. Хай прислухуються пісні лісних пташок, тайній розмові листя дерев; хай слухають, як з веселим журчаннєм біжить по каміннях вода гірського потічка, чиста як дорогоцінний кришталь, як їх сирітські невинні серця! Нехай золоті лани збіжа шумом, казками манять їх до себе, нехай метелик і цвіти красні в полі зовуть їх на забаву! Нехай їх молодість діточа буде золота, весела, — бо хто-ж сказати відгадати може нині, що життє криє для них на завтра?

Скільки терпінь, наруги, горя перенести їм треба буде? Хто знає як часто гіркими сльозами сирітську долю оплакувати-муть? Таке то дивне людське життє! І що воно таке? Се вічний діяльоґ чоловіка з природою! Часто сваряться, а то й ведуть завзяту боротьбу з таким вислідом, що чоловік буває побіджений і терпить, відтак справедливо бо по його стороні показується вина.

Тож всьо зло від чоловіка? Так, справді — він причиною всього зла-нещастя!

Чоловікови однак мало боротися з німою хотяй могучою природою; він став змагатися з таким же твором як він самий — з чоловіком!

І ся боротьба чоловіка з чоловіком є якраз причиною руїн, культурно-просвітного занепаду людскости, жерелом диких звірячих похотінь в чоловіці.

Люди якраз, і тільки люди були причиною війни, від якої ще нині снується над землею їдкий дим, який людським жертвам витискає гіркі сльози з очий а з грудий розпучливі видобуває стони.

Щоб хоть в части направити кривду, заподіяну війною українському народови, — ми мусимо жертвувати стільки, скільки наші обставини нам на се позволяють; що тільки наша совість та щире серце каже. Найбільше нещасливими є справді сироти українські і їм належиться перше всього наша щира та горяча поміч. Вони утратили на завсіди батька і матір, нехай отже в заміну цілий український нарід стане їм батьком добрим та любящою матірю.

Розділім межи себе працю, яка позволить нам сповнити людський і народній заразом обовязок. Одні нехай дбають про душу наших бідних нещасливих діточок українських, а другі о тілесний (фізичний) розвій подбати повинні. І тільки тоді українська дітвора розвинеться вповні на пожиток і щастє нашій вітчині. Однак побіч всілякої народної праці, жертвованнє (поміч потребуючим) се все таки ще на першім місци нашого обовязку (ми то знаєм).

Жертвувати мусимо без хвилинки надумування всім тим, котрі простягають до нас в невисказаній розлуці висохлі начеб кістяків руки.

А вже найбільшій народній обовязок тут в Америці лежить на отцях духовних, подбати, викликувати в души та серці громадян Українців чувство людського обовязку для нещасливих наших родимців.

Нехай для сиріток українських жертвує кождий Українець, у котрого в души ще голос совісти відзиваєсь! Навіть той, котрого серце стало камінним, хай спробує жертвувати, а переконається, що під впливом доброго діла (жертви) кров начне пересякати через всі клітини його камінного серця і воно зачне битися в грудях радісно та оживе той Українець (Українка), щоби бути знов **пожиточним чоловіком,** найкрасшим твором сеї землі! Тільки віри і терпеливости нам треба більше, а переможем всьо. Будьмо переконані, що таке сумне положенне, в якім наша Вітчина находиться, вічно тривати не може. Минеться колись, може скорше ніж думаємо, **і горе тяжке, яке придавлює умучений український нарід, лучша доля—прожене геть в темні, далекі безкраї, з прокляттєм та наказом, щоб вже більше до нас не вертало!**

Михайло Зазуляк.

Для Українських Сиріт у Львові, ул. Домініканська, ч. 11, жертву зложили на мої руки:

Др. С. А. Сохоцький, Іст Орендж, Н. Дж.	$10.00
Др. Льонгін Цегельський, Новий Йорк	1.00
Підписаний, Новий Йорк	1.00
Разом	$12.00

Число чеку American Express Company на Wiener Bank Verein у Львові є таке: 1620977. Чек вислано 4-го лютого с. р. через American Ukrainian Exchange, Новий Йорк, на адресу Українського Парохіяльного Комітету Опіки над Воєнними Сиротами у Львові, ул. Домініканська, ч. 11.

Михайло Зазуляк.

P. S. Єще мушу звернути увагу на невинну похибку яку опповнено в моїм викazі жертв на Пресовий Фонд „Світа Дитини" у Львові іменно в „Свободі" ч. 27, з четверга 3. лютого с. р. на 2. стороні поміщено: Впр. Отець Й. Чаплінський, дві серії „Укр. Видів" по $5.00, а повинно бути — дві серії (по $2.50 серія після старої ціни) $5.00.

ЗИМОЮ.

Зима. Мороз. Сніги полями.
Мигтить в очах,
Блискоче шлях,
А коні рвуть і мчаться сани.

Скрипить мороз. Дзвенять дзвіночки.
Їх срібний сміх
Паде на сніг,
Несеться в даль і гасне мовчки.

А сани мчать. Несуться коні.
Спирає дух
Той скорий рух
І свище вітер у розгоні.

Кругом сніги й сніги полями.
Мигтить в очах,
Блискоче шлях,
А коні рвуть і мчаться сани.

Василь Софронич.

ДО ВІДОМА НАШИМ КЛІЄНТАМ

В останніх днях вислали ми до декотрих наших клієнтів листи з пригадками про їх залеглі довги, яко належитість за ріжні праці, які поробила їм адміністрація „Свободи". Многі клієнти відозвались скоро на ті пригадки і полагодили свою справу вдоволяючо для кредитора, а деякі знова „призабули"... і ждуть, здається, на нову пригадку.

Ми отсею дорогою пригадуємо тим добродіям, що із вирівнанням своїх залеглостей вони не повинні довше зволікати, так як з нашої сторони справа не терпить проволоки. Новий спосіб заряджування справами адміністрації „Свободи" вимагає, щоби всякі кредити були скоро і точно вирівнювані. Впрочім особиста гідність вимагає, щоби за добро добром відплачувати. Ми стараємось все як найкрасше обслужити наших клієнтів, а знова наш інтерес вимагає, щоби наші клієнти скоро і точно виповняли свої зобовязання супроти нас.

Заявляємо, що всякі довги сторін, хочби й найменьші, мусять бути скоро вирівнані, в противному разі навіть до приятелів і добрих людей приміниться правний спосіб стягнення залеглостей. Сказав Іван Франко: „Брат братом, а бриндзя за гроші".

Просимо отже наших клієнтів звернути увагу на свої залеглости і вирівнати їх протягом місяця лютого, щоб не було потреби наражатись на неприємности.

Ті, котрі не застановляться над цею осторогою як слід, нехай не будуть здивовані, коли в перших днях марта їх справу прийдеться їм полагоджувати з адвокатом.

Адміністрація „Свободи".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

Оголошення женитьби не приймається. — За оголошення пошукувань платиться 10 центів за стрічку (5 слів) за одно поміщення, за більше разів даєсь відповідний опуст. Дворазове оголошення з 5 стрічок $1.00.—(

Прошу свого брата **ПЕТРА ЯЄЧНИК,** щоби відізвався до мене. Я писав до тебе кілька листів а ти не відповів мені. Бачиш, що Поляки замучили нашого брата Антона Яєчника в Станиславові. Моя адреса:
JOHN YAJECZNYK,
White Haven, Pa., Luzerne Co.

Пошукую краянів **ДМИТРА і ПАВЛА ЙОСИФА ТОВСТИХ,** з села Герботів, повіт Рогатин, Гал., в дуже важній справі. Хтоби про них знав або вони самі, зволять зголоситися на адресу: MICHAEL KUCHARSKI, 284 Joseph Ave., Rochester, N. Y. 38-39

Пошукую моїх братів **ПЕТРА і ПАВЛА ПРОЦЮКІВ** з Виткова нового, пов. Радехів, Галичина, щоби подали о собі вістку на мою адресу: ОЛЕКСАНДЕР ПРОЦЮК, онд. стр. (учитель), I. Ukrain. Brygada, Nemecke Jablonne, Cecho-Slovenska Republica, Europe. 38

ПОТРЕБА доброго кравця (coat i waistmaker-a). Добрі услівя. Голоситись до: L. ZACHKO, 213 Tonnelle Ave., понисше St. Paul's Ave., Jersey City, N. J. 38-39

ПОТРЕБА АҐЕНТІВ до розпродування загально розголошеного „ВОВ" солодженних напитків. Великий заробок. Голосіться або пишіть: GLENWOOD PHARMACY, Frank Meszaros, 5451 (E.) Second Avenue, Pittsburgh, Pa. 33псп

ХТО ПРИШЛЕ 20 докладних адресів своїх товаришів або знайомих, той одержить Календар Укр. Мистецької Накладні з Відня, або серію карток з боїв Укр. Січових Стрільців. Проситься слати до: 34-51
STEPHEN DEMBITSKY,
All Slav Agency,
204 West 27th St., New York City.